

PS14

stedentrip

ZATERDAG 21 SEPTEMBER 2013 *De PAROOL*

SLEENTEREND DOOR DE TIJD

LX Factory, creatief bolwerk op een voormalig fabrieksterrein uit 1846.

Nieuwe boulevard in Cais do Sodré dat nieuw leven is ingeblazen, langs de Taag.

Muurschildering die herinnert aan de Anjerrevolutie, de staatsgreep van 25 april 1974.

In Lissabon hop je niet met een reisgids van hoogtepunt naar hoogtepunt. Je wandelt wat rond, kijkt om je heen, drinkt een kop koffie en waant je steeds in een ander tijdperk.

tekst en foto's ALEXANDRA GOSSINK

De rij voor Antiga Confeitaria de Belém groeit. Vroeg in de ochtend op een doordeweekse dag; de beroemde bakker van de zoete gebakjes Pastéis de Belém heeft het er maar druk mee. Op de rijen toeristen na lijkt de zaak van buiten op een gewone patisserie in een doorsnee straat midden in de stadtige wijk Belém. Het is verbazingwekkend hoe snel iedereen wordt bediend en lijkt te verdwijnen in het gebouw. Japanners met naamstickers, backpackers, een complete cameraploeg uit Argentinië. Bij nadere inspectie blijkt de patisserie zaal na betegelde zaal te beteden van gebak, taart en koffie. In het doolhof van kofkames is ruimte genoeg voor toeristen en locals die dagelijks hun galão of bica komen scoren – de Portugese versies van koffie verkeerd en een straffe bak.

Meditatief traject

Belém staat bol van de historie. Vanaf hier begonnen de Portugezen vanaf de vijftende eeuw de wereld te ontdekken en te veroveren. Zelfs zonder de geschiedenisboeken in te duiken herinneren het fort Torre de Belém en Padrão dos Descobrimentos, het standbeeld van de ontdekkingsreizigers, aan de expansiedrift waarmee Portugal beroemd en berucht werd. De monumenten volgen elkaar op in het spoor van joggers en fietsers langs de Taag. Een meditatief traject, zo langs het kabbellende water van de brede rivier.

Een jogger wijst op de tijdsprongen die je al wandelend langs de kade maakt. "Van Vasco da Gama is het slechts een kwartier naar het industriële tijdperk," zegt hij lachend en hij wijst op een volledig gerenoveerde elektriciteitscentrale, die nu dienst doet als museum, galerie en cultureel centrum. De combinatie van rode steen, ijzerwerk, de hoge smalle ramen en art nouveau details plaatsen je in één oogopslag terug in het begin van de vorige eeuw.

Verder stroomopwaarts ligt de LX Factory (Rua Rodrigues de Faria 103), ook hier is gekozen voor een sympathieker oplossing dan slopen. Dit creatieve bolwerk ligt op een voormalig fabrieksterrein uit 1846. Je kunt er gemakkelijk de tijd vergeten. Vijf verdiepingen – van massagesalon tot kookstudio, meubelwinkels, boetieks, cafés en restaurants – vormen een stad op zich. Niet één bedrijf is doorsnee. Neem de boekenwinkel Ler Devagar, met openingsdagen tot ver na middernacht! De zaak is opgebouwd rond een oude drukpers. Ze verkopen er boeken, serveren koffie en organiseren kunsintoonstellingen en concerten.

Aardbeving en tsunami

Buiten de LX Factory klinkt het gezoom van auto's die hoog boven het hoofd via de Ponte 25 de Abril de ruime twee kilometer overbruggen naar de zuidoever. De oranje brug met de looks van de Golden Gate en Bay Bridge in San Francisco is, net als die laatste twee, gebouwd met een eventuele aardverschuiving in het achterhoofd. Lissabon werd in 1755 getroffen door een vernietigende beving en daaropvolgende tsunami die de stad met 90.000 doden en voor nog geen derde deel bewoond

baar achterlieten. De man die voor een vlotte opbouw zorgde is de nog altijd geprezen architect Marques de Pombal. Met zijn snelle en praktische aanpak leverde hij bovendien een stijlvolle wederopbouw met brede lanen en heel grote huizen.

Het is slechts een korte treinrit naar de wijken Baixa en Rossio, de benedenstad, waar Marques de Pombal met pleinen en kaarsrechte straten de stad van nieuwe adressen Helma Geerlings klaar voor een tour langs bijzondere straatart en graffiti. De wandeling van ruim twee uur, dwars door onder andere São José en Bairro Alto, biedt een heel nieuw perspectief op de stad.

"Op wat uitdagingen na respecteren de artiesten de ongeschreven regel dat alleen op onbewoonde panden wordt geschilderd," zegt Geerlings, die haar tour dagelijks aanpast vanwege de tijdelijkheid van sommige pieces, de muurschilderingen. Er staan nogal wat gebouwen leeg sinds een wet bepaalt dat wanneer de oude bewoner sterft, de huur ongelimiteerd omhoog kan. Met de forse stijging van de huren en een toenemend aantal werklozen zag Lissabon zijn inwonertal met 200.000 dalen de laatste dertig jaar. De afbrokkelende muren lokken kunstenaars. "Er wordt veel samengewerkt met de gemeente, zo werden flessenbakken legaal bewerkt door graffitiartisten op initiatief van Galeria de Arte Urbana." Het nogal groezelige straatje Calçada da Glória is opgefleurd met in opdracht uitgevoerde levensgrote pieces.

Voormalig bordeel

De late middagzon kleurt de straten van Cais do Sodré in zachte tinten. De wijk ligt tussen Bairro Alto en de Taag. "Dit is het typische licht van Lissabon. Gereflecteerd door het water van de Taag en de nabij gelegen Atlantische Oceaan lijkt het nooit echt somber in onze stad," legt de barman van Pensão Amor (Rua Rodrigues de Faria 103) trots uit. Zijn burlieke café, een voormalig bordeel vol negentiende-eeuwse erotische foto's en snuistertien, is één van de voorlopers van de gedaantewisseling die de stad voor kort verpauperde wijk onderging. De kroegen die vroeger zeelieden uit onder andere Kaapverdië en Rusland bedienden, zijn omgetoverd tot culttheaters, tapasrestaurants en fadocafés.

"Het is hier nog steeds volks en edgy, we zitten midden in de ontwikkeling die ontstaat wanneer je in een verpauperde wijk wat kunstenaars uitstrooit." Hij doelt op de lade, de creatieve universiteit, en op de grafische opleiding. Met hun komst naar Cais do Sodré een paar decennia geleden werd de wijk langzaam nieuw leven ingeblazen. "Onze wijk stoot Bairro Alto van de troon, bekend als dé uitgaanswijk van Lissabon."

Na een dag slenteren over pleinen, het bekklimmen van steile straten en stilstaan bij miradoires – de doorlopende kijktjes met uitzicht over de stad – is het een verademing uit te blazen langs de nieuwe boulevard van Cais do Sodré. Onderuitgezakt zitten buurtbewoners te lezen of met elkaar te kletsen in kuisstoelen en op stenen trappen langs de rivier. Koffie of aperitief haal je bij een eenvoudige kiosk. De gekleurde kuisstoelen dienen tevens als tafel en plantenbak. "De voorpagina staat weer vol crisism berichten," verzucht een oudere man, terwijl hij zijn krant vouwt. "Hier hebben we niet veel nodig om tevreden te zijn."

© CW / Het Parool

3x slapen

€€€ Hotel Bairro Alto

Boetiekhotel met uitzicht over de oude stad, tweepersoonskamer vanaf € 170. www.bairroaltohotel.com

€€ Hotel do Chiado

Wakker worden met uitzicht over de benedenstad kan in Hotel do Chiado, tweepersoonskamer vanaf € 140. www.hoteidochiado.pt

€ Casa do Bairro

Ook in hartje centrum ligt bed & breakfast Casa do Bairro, vanaf € 79. www.shiado.com

Vervoer

Er zijn talloze manieren om je te verplaatsen in Lissabon. Aangezien de stad op zeven heuvelen is gebouwd is het fijn om een wandeling af te wisselen met bijvoorbeeld de Elevador, de vervoerbepalende gele kabeltrams, om van de benedenstad naar hoger gelegen wijken te komen. Dan is er de trein en de metro, via een uitgebreid netwerk overbrug je vooral de grotere stukken. Erg leuk is fietsen huren; je kunt het hele traject van Belém naar Cais do Sodré langs de Taag fietsen. Bike Iberia verhuurt en organiseert ook tours. www.bikeiberia.com

Eten en drinken

In de gigantische, overdekte Mercado de Ribeira, pal naast het station Cais do Sodré, worden dagelijks in de ochtenduren verse vis, groenten, fruit, kaas en vlees verkocht. Voor vegetariërs en liefhebbers van *organic food* is er The Green Room (Rua do Cais do Sodré 16) en restaurant Quinoa voor een biologisch ontbijt of lunch (Rua do Alecrim 54 in Bairro Alto). Portugese en visgerechten in een modern jasje vind je bij Amo te Chiado (Calçada de São Francisco 2, in Baixa).

REISINFORMATIE

KLM vliegt het hele jaar door twee keer per dag naar Lissabon. In het zomerseizoen in het weekinde drie keer per dag. De laagste vanafprijs is € 149 voor een retour.

Gemiddelde prijzen

koffie € 1,10
(lokaal) biertje € 1,30
hoofdgerecht € 8,-

Meer te weten komen over streetart, de achtergronden van graffiti en bovendien Lissabon vanuit een ander perspectief bekijken kan via de Street Art & Graffiti tour; te boeken via www.facebook.com/streetartgraffitour.

Originele tours in de omgeving van Lissabon worden verzorgd door een kleine touroperator met de naam We Hate Tourism, wehatetourismtours.com.